



Oleskelulupahakemuksen käsittelyn viivästyminen

KANTELU

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille 25.1.2020 osoittamassaan kantelussa Maahanmuuttoviraston menettelyä opiskelijan oleskelulupahakemuksen käsittelyssä. Hän kertoo jättäneensä hakemuksen elokuussa 2019, mutta ei ollut saanut vielä päätöstä asiaansa kantelun tekemisen ajankohtaan mennessä. Maahanmuuttovirasto oli verkkosivuillaan ilmoittanut, että käsittelyaika olisi 1-3 kuukautta.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on antanut 18.6.2020 päivätyn selvityksen, joka lähetetään tämän päätöksen ohessa kantelijalle tiedoksi.

RATKAISU

Tapahtumat selvityksen mukaan

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan päätös kantelijan oleskelulupahakemukseen on annettu 27.4.2020, ja päätös on annettu tiedoksi samana päivänä sähköisesti. Käsittely on siten kestänyt tunnistautumisen (20.8.2019) päätöksen tiedoksiantoon noin kahdeksan kuukautta.

Kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (opiskelija- ja tutkijalaki

719/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan päätös on annettava tiedoksi 90 päivän kuluessa siitä, kun hakija on esittänyt täydellisen hakemuksen. Opiskelija- ja tutkijalain 28 §:n 2 momentin mukaan, jos oleskelulupahakemuksessa esitetyt tiedot tai asiakirjat ovat puutteelliset, Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava hakijalle kohtuullisen ajan kuluessa, mitä lisätietoja vaaditaan ja asetettava niiden toimittamista varten kohtuullinen määräaika. Edellä 1 momentissa säädetyn määräajan kulumisen keskeytyä, kunnes vaaditut lisätiedot on saatu.

Selvityksessä todetaan, että kantelijan asiaa oli käsitelty 20.8.2019 – 27.4.2020. Kantelijalle oli tehty 21.2.2020 opiskelija- ja tutkijalain 28 §:n 2 momentin mukainen lisäselvityspyyntö, jonka mukaiset selvitykset kantelija oli toimittanut 28.2.2020. Käsittelyaika oli keskeytynyt siten yhdeksi viikoksi. Hakemuksen käsittelyaika oli lopulta kokonaisuudessaan noin kahdeksan kuukautta, mikä ylitti laissa säädetyn enimmäiskäsittelyajan merkittävästi.

Hakemuksen pitkä käsittelyaika johtui selvityksen mukaan opiskelijatulosalueen henkilöstöressurssitilanteen aiheuttamasta ruuhkasta, jonka vuoksi hakemus oli odottanut tulosalueen yleisessä työjonossa kuusi kuukautta ilman toimenpiteitä, mitä voidaan Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan ehdottomasti pitää liian pitkänä aikana. Käsittelyn aloittamisen jälkeen asia oli selvityksen mukaan edennyt kuitenkin nopeasti päätökseen.

Kantelija on valittanut Maahanmuuttoviraston päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen, jossa asia on sieltä 14.6.2021 saadun tiedon mukaan vielä vireillä.

Arviointi

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Edellä mainitun opiskelija- ja tutkijalain mukainen opiskelijan oleskelulupahakemuksen enimmäiskäsittelyaika on kantelijan tapauksessa ylittynyt huomattavasti, noin viidellä kuukaudella. Maahanmuuttovirasto ei ole esittänyt käsittelyn viipymiselle muuta syytä kuin tulosalueen henkilöstöressurssitilanteesta aiheutuneen ruuhkan, jonka vuoksi hakemus oli odottanut työjonossa puoli vuotta ilman toimenpiteitä. Enimmäiskäsittelyajan ylitys on tässä tapauksessa huomattava, selvä ja kiistaton.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, etteivät viranomaisen puutteelliset resurssit ja haasteet asioiden käsittelyn järjestämisessä ole sellaisia hyväksyttäviä syitä, joiden perusteella laissa säädettyistä enimmäiskäsittelyajoista voitaisiin poiketa.

Apulaisoikeuskansleri antoi 22.7.2020 opiskelijan oleskelulupahakemuksen pitkää käsittelyaikaa koskevassa kanteluasiassa (dnro OKV/67/10/2020) huomautuksen toden muun ohessa, etteivät mm. viranomaisen ruuhkautuneeseen työtilanteeseen, töiden järjestelyyn tai resurssien puutteeseen liittyvät syyt oikeuta poikkeamaan laissa säädettyistä velvoitteista (päätöksessä viittaukset myös mm. apulaisoikeuskanslerin ratkaisuihin 10.7.2020 asiassa dnro OKV/49/10/2020 ja 16.7.2020 asiassa dnro OKV/56/10/2020). Tapauksessa opiskelijan oleskelulupahakemuksen käsittelyaika oli ollut kolminkertainen säädettyyn enimmäiskäsittelyaikaan nähden. Hakemuksen käsittely oli aloitettu vasta yli kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun virastolla oli ollut käytävissä asian ratkaisemiseen tarvittava aineisto. Asiassa saadun selvityksen mukaan kysymyksessä ei ollut ollut monimutkainen tai työläs tapaus, vaan päinvastoin Maahanmuuttoviraston oman arvion mukaan asian ratkaisu oli ollut selvä. Syynä käsittelyn viipymiselle olivat olleet hakemusten ruuhkautuminen ja puutteelliset resurssit.

Apulaisoikeuskanslerilla on parhaillaan tutkittavana Maahanmuuttoviraston lakisääteisten käsittelyaikojen toteutumista koskeva oma aloite. Asiaa käsitellään diaarinumerolla OKV/530/70/2020.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Maahanmuuttovirasto on kantelijan tapauksessa ylittänyt laissa opiskelijan oleskeluluvan käsittelylle säädetyn enimmäiskäsittelyajan huomattavasti, noin viidellä kuukaudella. Hakemus on hakijan tunnistautumisen jälkeen odottanut tulosalueen yleisessä työjonossa noin kuusi kuukautta ilman toimenpiteitä. Vaikka virasto on vedonnut resurssiensa vähäisyyteen, on viivästyksen osoitettavissa myös työn organisointiin liittyviä puutteita. Viranomaisen tulee pyrkiä ennalta koimaan muutokset ja järjestää asioiden käsittely siten, että määräajoissa voidaan pysytellä henkilöstöresurssien muutoksista huolimatta.

Virasto on jättänyt täyttämättä sille em. laissa säädetyn velvollisuuden huolehtia siitä, että päätös oleskelulupahakemukseen opiskelun perusteella annetaan tiedoksi hakijalle mahdollisimman pian ja viimeistään 90 päivän kuluessa siitä, kun hakija on esittänyt täydellisen hakemuksen.

Annan Maahanmuuttovirastolle valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n mukaisen huomautuksen lainvastaisesta menettelystä.

Maahanmuuttoviraston lakisääteisten enimmäiskäsittelyaikojen toteutumisen seurantaan jatketaan oikeuskanslerinvirastossa edellä mainitun oman aloitteen (OKV/530/70/2020) käsittelyn yhteydessä.

Lähetän päätökseni tiedoksi sisäministeriölle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Anu Rätty